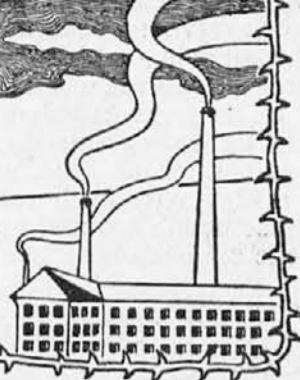

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 46. V LJUBLJANI, dne 18. oktobra 1907. Leto II.

Državni zbor.

Dunaj, 16. okt.

Danes dopoldne ob 10. uri je pričel državni zbor zopet s svojim delovanjem.

Današnja seja je bila zanimiva in jo je pričakovalo vse z neko napetostjo. Zbornica je bila skoro do cela polna, galerija natlačena radovednega občinstva.

Pri otvoritvi se je prebral predsednik poročilo o cesarjevi bolezni in izrekel željo, da bi usoda še mnogo let ohranila cesarja čilega, čemer je zbornica burno pritrdila.

Nato so zapisnikarji prebrali različne nujne predloge, interpelacije in par peticij, nakar je dobil besedo ministrski predsednik Beck, ki je v skoro dve uri trajajočem govoru razvil načrt pogodbe z Ogrsko. Za nas je znamenita točka, da se bode zidala železnica iz Novega mesta skozi Belo Krajino na Hrvaško in v Dalmacijo. S to železnico bo pač vstreženo vsem Jugoslovanom, posebno pa Dolenjcem-Belokranjcem, ki si bodo potom železnične zveze gotovo lahko veliko opomogli. Prihodnji teden bode prvo branje pogodbe z Ogrsko.

Hiljan Rastko.

Bradavica.

Poznali bi me že, če bi vam povedal svoje pravo ime, tega pa nemaram. Pa tudi nemaram, da bi ta ali oni kazal name: »glejte, ta je tisti,« in tako naprej, kakor znajo gosposki ljudje, ki nimajo drugega dela.

Jaz sem čisto navaden proletarec, zato mi tisto krivenje hrbtov nikdar ni bilo po volji. In če sem kedaj po nesreči zašel v tako parfimirano družbo, je bil moj hrbet neupogljiv in šepetali so si zato: »Nima manire.« Moj govor je bil odkritosrčen, zato so mi dejali: »Rojen dolgčas!« Iz moje obleke ni puhtel duh parfuma in zato so mi rekli: »Proletarec!« Le tupatam me je pogledalo oko kake gospodične, kakor bi hotelo reči: »Res, manire ti manjka, proletarec dolgočasni; a zato si interesanten!«

Pa take stvari mene niso motile nikdar. Le enkrat se je prigodilo, da sem sklenil sam pri sebi: »Ti fant, sedaj pa sleci proletarca in obleci gospoda!« To je pa bilo takrat, ko sem bil še študent na Dunaju. Bila je razpisana štipen-

Za tobačno delavstvo.

Za pometalke. Poslanec Gostinčar je svobodno vložil pri generalni direkciji tobačne režije na Dunaju vlogo, da se splošnim dninaricam omogoči priti v fabrikijsko delo. Zdaj je dobil odgovor, da se bode to po možnosti in zmožnosti dotičnih delavk za taka dela izvrševalo. Torej bodo mesto novink sprejemali stare tovarniške delavke v splošni dnini v fabrikijski.

Podporno društvo za delavstvo tobačne tvornice je vložilo 10. julija letos na glavno ravnateljstvo režije sledečo prošnjo:

V imenu delavstva c. kr. tobačne tvornice v Ljubljani usoja si podpisano društvo združeno z zvezo kršč. tobačnega delavstva za Avstrijo navajati sledeče okoliščine s prošnjo, da blagovoli visoka c. kr. generalna direkcija obrniti pozornost tudi na delavstvo ljubljanske tobačne tovarne ter ugoditi njega upravičenim željam.

Pred vsem omenjamo, da se je pojavila med delavstvom vsled pičlih plač skrajna nezadovoljnost. Regulacija plač državnega uradništva se je vpeljala pod enakimi okoliščinami in vzroki, kakoršne navaja sedaj delavstvo v namen pričanja tedenskih plač.

Splošna draginja, vedno naraščajoče cene najnavadnejših in najpriprostejših življenjskih potrebščin, ter vedno zvišajoča se stanarina, vse to zahteva neobhodno in prepotrebno, navedenim razmeram potrebno regulacijo plač, da se omogoči tudi delavstvu času primerno, dasiravno skromno življenje. Delavstvu je znano, da so priznale višje oblasti napram uradništvu nenavadno draginjo našega mesta in da se prišteva Ljubljana vsled tega lahko v višjo kategorijo mest, akoravno ne po številu prebivalcev.

Umevno je torej, da vlada tu splošna, upravičena zahteva po izdatnem izboljšanju plač.

Delavstvo se sklicuje ob enem tudi na svojo poštenost, marljivost, točno izvrševanje stanovskih dolžnosti in zmerno življenje, vsled česar vživa splošen ugled meščanstva. Dokazana stvar je, da si je delavstvo ljubljanske tobačne tovarne umelo pridobiti v vsakem oziru

dija; rad bi jo dobil. Težko mi je šlo, podpore nisem imel od nikoder.

»Ni hudirja, da bi ti ne dobil podpore,« sem si mislil; »saj priden si in potreben še bolj.«

»Ali imaš protekcijo?« me praša tovariš, ko sva v nedeljo popoldan v krščanskosocialni zvezi vlekla domino.

»Kakšne protekcije mi je treba? Nevem, ste nekateri ljudje taki, da edino le protekcija pri vas kaj velja?«

»Nič ne pomaga; pri nas je tako! Protekcija nam je že nekaj samoposebi razumljivega. Cigan Janoš ukrade danes n. pr. konja na sejmu. Listi prineso to novico postavim pod sledečo znamko: »Tatinski cigani. Danes dopoldne je na sejmu ukradel cigan Janoš krasnega konja gospodu posestniku Muhi. Konj je bil vreden 1000 K. Cigana zasledujejo.« Drugo jutro na primer pa potrka na vrata uradništva svobodomiselnega lista »Jakobinska kapa« cigan Uroš. Predstavi se prijazno: Moje ime je Uroš iz rodovine velikega ciganskega vojvode Kradoviča. Moja preteklost in sedanjost me kaže kot moža, ki je vedno neomadeževano branil

čisanje vseh slojev prebivalstva v Ljubljani. Pač je to gotovo ozira vredno.

Posebno pa si dovoljujemo opozoriti c. kr. generalno direkcijo na zelo naporno delo »nativalk«, katere so dasiravno že pri itak pičlem izboljšanju plač bile najmanj upoštevane. Da izvršuje svoje odkazano delo točno in pravočasno, primorane so čestokrat uporabljati v ta namen opoldanski odmor. Njih položaj je vsled tega gotovo prepotrebno pravilne uravnave njihovega dela, kakor tudi plače. Istotako pomilujemo razliko plač med delavstvom v pripravljalnici.

Prejemalke, med katerimi se nahajajo ponajveč starejše in boljše kvalificirane delavke, prosijo ob nastopu odkazanih prejemnih mest, da se odpravi petletno čakanje tedenske plače in da se jim prizna enako plačilo, kot je običajno v drugih tovarnah, kakor n. pr. Dunaju, Lincu, kjer gotovo niso življenjske potrebščine nič dražje kot pri nas.

Poleg izboljšanja plač omenjamo tudi še sledeče nujne želje delavstva: a) V posebnih slučajih, n. pr. pri porodu delavk, naj bi bil zavezan tovarniški zdravnik tudi v okolici mesta dodeljevati svojo pomoč. — b) Na bolehne delavce in delavke naj bi se pri njih službovanju posebno oziralo na njih zdravstveno stanje. — c) Dovolji naj se tudi, da si vsakdo lahko izbere lekarno po svoji volji, v slučaju, da rabi zdravila, kot je to vpeljano na Dunaju. — d) Otroci, oziroma bližnji sorodniki delavstva v okolici imajo iste predprave za vsprejem v tovarno, kot jih imajo oni v mestu stanujoči. Sicer bode pa delavstvo itak primorano vsled visoke stanarine opustiti stanovanja v mestu, ter se izseliti v okolico. — e) Vse potrebščine za tovarniško kuhinjo naj bi se kupovale v delavskem konsumnem društvu in letne dividende naj se vlagajo v bolniško blagajno. — f) Kuhinjo, kjer se pripravlja juha, naj nadzoruje delavstvo in to naj ima tudi pravico določevati razna živila. — g) Tovarniški prostor, kjer se prodajajo razna živila, naj bi bil pokrit, kjer bi delavstvo lahko zavžilo od doma prineseno kosilo. —

Uravnava te zadeve je prepotrebna posebno ob deževnem in zimskem času. Tudi izročitev kosila po načinu tovarne v Ottakringu

svobodomiselno zastavo v svojem rodu. In včeraj se je zgodilo, da so klevete nasprotnikov povzročile v listih vest, češ, da je moj ljubi prijatelj Janoš. . . .

»Že razumem. Vse dobro,« se prijazno nasmee urednik Pustovrh. . . .

»Še isti večer čitaš potem sledečo notico: »Napačna vest. Sinoči smo po napačnih informacijah prinesli vest, da je gospod Janoš ukradel konja posestniku Muhi. Dognali smo, da konj posestnika Muhe ni vreden niti 100 K, da je Muha sam klerikalec, da je gospod Janoš možpoštenjak in svobodomiselnih načel ter da je konja ukradel neki klerikalec.«

»Vidiš, to je protekcija!« . . .

In takoj drugi dan sem si z biksom lepo namazal in podrgnil čevlje, očedil obleko, sploh naredil vse, kar je potrebno, da človek dopade gospodi. Postal sem tudi nekoliko pred oglealom, da poskusim, kako se mi krivi hrbet. In potem sem šel iskat protekcije. . . .

Drink, drink! Pozvonil sem. Odpirat pride hišina.

»Je gospod svetnik doma?«

bila bi zelo primerna in od delavstva z veseljem sprejeta.

h) Uvede naj se tudi dobava premoga proti tovarniški ceni, kakor imajo to tudi že vpeljano železniški uslužbenci. — i) Enakomerna uravnavna plač, da se ustrezno želji posebno delavstva v pripravljalnici smodk, nam bi bila zelo zaželjena. — j) Prosimo tudi za takojšnjo izpolnitev začasno izpraznjenih delavskih mest, ker se sicer primora delavstvo mnogokrat k podvojenemu prenapornemu delu. — k) Podelitev tedenske plače starejšim delavcem je naša nujna želja, kakor tudi to, da se zviša tedenski zaslužek kolikor možno na enako stopinjo z mezdnjo plačo. Glede na opravičene želje, upa delavstvo na ugodno rešitev navedenih točk, ter obljubljuje tem potom se vedno izkazati vredno in hvaležno podeljene mu pozornosti in zupanja.

Prometna zveza.

Železničarski shod v Volčji Dragi na Goriškem. V nedeljo, dne 13. t. m. se je vršil v Volčji Dragi shod železničarjev. Govoril je g. Jakob Milavec iz Ljubljane. Ustanovil se je plačilnik »Prometne zveze«.

Pasivni odpor železničarjev. Državni poslanec Kemetter je 16. t. m. v železniškem ministristvu zahteval z deputacijo združenih železničarjev, naj vlada ne zavzame stališča »Družbe avstrijskih državnih železnic«, ako se ne posrečijo pogajanja z družbo. Zvečer se je nato vršilaseja karteliranih železničarjev. Kartel odločno zahteva, da se morajo osobito ozirati na nižje kategorije železničarjev. Ob pol 9. zvečer so bili zastopniki karteliranih železničarjev zopet v železničnem ministristvu. Opolnoči se je poročalo, da so se dokončala uspešno pogajanja v železniškem ministristvu v poznih nočnih urah. Uradniki dobe od 1. t. m. za 300 kron več in napredujejo v plači po dveh letih, dokler ne dosežejo plače 3200 kron. Poduradniki dobe najmanj za 200, sluge pa za 120 kron več, kakor prej. Vsem delavcem se prizna provizija. Provizorična službena doba se je določila za vse delavce s tremi leti. Ugodili so tudi zahtevi po personalni komisiji in po disciplinarni komisiji. Se ponoči so brzojavno obvestili vse postaje, da se je dosegla povoljna rešitev in da naj se ustavi pasivni odpor, in naj se zato takoj prične redno delo. Tako je končana pasivna rezistenca na prog: »Družbe avstrijskih državnih železnic«.

Položaj na Ašpanski železnici ni dovoljen. Ravnateljstvo in upravni svet se ne marata pogajati z delavci.

Stroški v prvem tednu pasivnega odpora. Sodijo, da je imela »Družba avstrijskih državnih železnic« prvi teden vsled pasivnega odpora 32.000 kron škode.

Naši rdečkarji širijo zdaj proti »Prometni zvezi« razne laži. Seveda zaostal ni tudi pristni železničar Etbini Kristan, ki je blebetal ta teden, da je hotel Milavec pasivni odpor. Milavec se sicer prav nič ne zmeni za Kristanove čenčarije, ki je postal tako zmeden, da že sam nič več ne vé, kaj da hoče s svojim vezanjem otrob doseči. »Prometna zveza« je koalirana. Kar je sklenila koalicija, to je Milavec tudi izvrševal in nič drugega ne. Če misli Etbini, da verjamejo železničarji njegovemu primejdušenju, se mož zelo moti. Moti se tudi, ako sodi, da so le rdeči dosegli uspeh. Dosegle so ga marveč vse združene moči železničarjev.

»Ne! Samo milostljiva gospa so doma!«

»Rekli pa so mi, da je še bolje, če se priporočim gospej sami, ker ona ima veliko besedo, če ne glavo, pri svojem možu. Rekli pa so mi tudi, naj pazim, kako se bom obnašal, ker gospa zelo gleda na obnašanje.

»Prosim, bom pa z milostljivo govoril.«

»Le naj vstopijo, gospod!«

Kmalu sem stal pred gospo svetnikovo. Globoko sem se priklonil.

»Milostljiva gospa!«

Debelo bradavico sem opazil na njeni bradi.

»Milostljiva gospa, prišel sem k Vam, da...«

Bradavica je bila črna in okrog in okrog nje so rastle dolge kocine.

»Jaz sem namreč dijak, študiram jus...«

In zopet so mi oči ušle na bradavico. Zdela se mi je večja ko prej, še bolj črna, ponekodi luknjičasta.

»Kaj me vendar tako gledate? Povejte, kaj želite?«

»Štimpdijo, milostljiva gospa, ...«

Med brati in sestrami.

Spodnja Idrija. Naše gasilno društvo je imelo dne 6. t. m. svoj izvanredni občni zbor, na katerem se je sklenilo, da naročijo tudi nekatere časopise in sicer »Slovenski Narod« in »Rdeči Prapor« in da se bode tudi skrbelo za poučna predavanja, želeti bi bilo, da bi se nekateri člani imenovanega društva vsaj toliko izobrazili, da bi ne upili po cestah nad njim ne ljubimi osebami in svojo socialno-demokratsko naprednost kazali; če se pa ne upajo toliko izobraziti, naj pa napravijo tile gospodje pse, da bodo nad ljudmi lajali; vprašali bi pa g. pokrovitelja imenovanega društva, oziroma županstvo, ali je gasilni dom za politične namene in za napade članov S. L. S., ali za strokovno izobrazbo gasilcev.

Idrija. Te dni je imel Kristan kar šest shodov, na katere je vabil delavce idrijskega rudnika, na katerih je imel namen organizirati delavce, da naj se resno potegujejo za višjo plačo, v resnici so bili pa tisti shodi agitacija za pobiranje kronic v nikdar nasitljive socialno-demokratske žepe, sklenilo se je, da se bode pobiralo od vsacega delavca vsak mesec eno krono, ta denar da bode sklad za nameravani štrajk. Dobile so se tudi osebe na shodih, ki so vprašale Kristana, kam bodo pa tele kronice, ako morda ministristvo vzdigne plačo delavcem idrijskega rudnika brez štrajka, pa Kristan je bil v zadregi, ni vedel kaj odgovoriti; sedaj ugibljejo delavci, eni pravijo, da bode imel Kristan za svoja pota, ki se rad zabava po svetu, eni pravijo, da bode za tiskovni sklad, seveda socialno-demokratski, tako so raznega mišljenja, le eno je resnica, da kdor bode dal kronico, je ne bode več videl. Naše strokovno društvo je imelo dne 13. t. m. shod, na katerem se je sklenilo, da se bode tudi pobiralood naših ljudi krone, pa se bodejo vložile v hranilnico na ime tistega, kateri jih bode dal ter bode denar, katerega bode vložil, popolnoma njegova lastnina. Torej, tovariši, priložnost imate za kronice oddati na eno stran, ki je ne bode več videli; na drugo stran, ki se Vam bodo obrestovale.

Jo je vendar popihal v Ameriko. »Naprej« je pisal: Ivan Seljak je provizijoniran zaradi bolezni, in sedaj se je izkazala njegova bolezen taka, kakoršno smo mi že v »Naši Moči« opisovali, namreč hrepenenje po Ameriki. Tako znajo socialni demokrati!

Sv. Jakob v Slovenskih goricah. Namesto da bi občinski odborniki kaj koristnega ukrenili za ljudstvo, pa le kričijo in razbijajo proti slovenskemu izobraževalnemu društvu in njega predsedniku, katerega še niso mogli odriniti. Zdaj hodijo s polo okrog za podpise, govoreč: to je od gospoda župnika, pa vseeno ne dobe dosti kalinov izmed Štajercijancov, še toliko ne, ko za delitev občine, saj jih pozna ljudstvo po klafanju, v katerem se odlikujejo izmed vseh šnopsarjev. Hinavci — tarnajo za ljubi mir, potem ko blatijo duhovnike po »Štajercu« ter zaničujejo pristo delavsko ljudstvo, katero še spoštuje svoje duhovnike.

Trbovlje. Razmere med delavstvom so vedno bolj napete. Draginja tako narašča, da delavec z večjo družino skoraj da ne bo mogel več izhajati. Kaj potem početi? Hočeš ali nočeš, treba se bo samo enkrat na dan do sitega najesti, ne rečemo pri vsih, ampak mi mislimo one, ki služijo na dan komaj od 2 K 10 v. do 2 K 30 v., torej 25 delavnih dni zaslužiš povprečno 55 K. — Ako ti odtégnejo še za Bratovsko

Bradavica, okrog nje pa velike kocine, so štrlele vame.

»Zdi se mi, da ste vinjeni! In to že takoj dopoldne. Mladi gospod, to ni dobro priporočilo za vas!«

In bradavica se mi je široka zarežala.

»Prosim, milostljiva, da bi govorili zame!«

»Kaj menite, da jaz odločujem?«

»Da!«

»Ne! To odločijo gospodje svetniki v seji!

Jaz se za te reči ne brigam! Z Bogom!«

Gospodje so imeli sejo. Soglasno so odločili, da se moja prošnja vrže v koš.

»Gospodje so tako odločili,« so mi rekli.

»Bradavica na bradi svetnikove gospe!« sem zarenčal....

»Tu imaš svojo protekcijo,« sem nahrulil tovariša, ko sem ga srečal.

»Tudi tu je protekcija; saj je štimpdijo dobil nečak gospe svetnikove,« mi odgovori prijatelj in gre dalje...

Iz same jeze sem postal žurnalist.

skladnico, bolniško blagajno in Bog se ti vé kaj še vse, potem pa potegneš na plačilni dan kakih 40 K. Ako zunaj pri privatnih ljudeh stanuješ, katerih je zelo dosti, plačaš najmanj 10 K stanarine, torej ti še ostane kakih 30 K. Ako imaš kaih 4 ali 6 nepreskrbljenih otrok, obračaj kakor hočeš, ne moreš izhajati. Zato pa stradaj tako, da se ti črno dela. Imamo sicer pri nas nekega juda, ki nas imenuje »angefressenen Hunde«, kajti ta beseda se je že mnogokrat slišala iz njegovih ust. Da njemu ni treba stradati, to dobro vemo, vsaj vsaki jud živi le od krščanskih delavcev in si polni svojo mavho.

Nesreča. 10. t. m. se je pri nas zelo žalostna novica prigodila. Rozalija Naglas, soproga tukajšnjega pisarja, je svojim trem otrokom in sama sebi z britvijo vratove prerezala, predno so to njeni stariši zapazili, ki so bili slučajno v hlevu, so bili že vsi štirje mrtvi. Ženi se je že nekaj časa mešalo v glavi. Imeli so skupaj prav mirno življenje. Soprog je čislal svojo ženo in tri fantke, kakor vsak pridni in skrbni oče. Temveč so ostali obžalovanja vredni. Bog jim polajšaj njih žalost!

Prihodnjo nedeljo, 20. t. m. ima krščansko-socialno delavsko društvo svoje zborovanje kakor ponavadi v gostilni pri Špancu v Trbovljah. Udje tega društva se v ljudno vabijo, ker bo posebno posvetovanje o socialnih razmerah.

Sava. V nedeljo, 13. oktobra, se je vršil obilno obiskan shod v strokovnem društvu. Predaval je g. dr. Jožef Dermastia iz Gorice, ki govori, kako da je nastal kapital in kako da so se združili v truste in kartele. Podpira država celo kapitaliste. Združili so se kapitalisti, da izkoriščajo delavce. A tudi delavci mislijo na združevanje. Veliko so izboljšala strokovna društva delavstvu. Glede na draginjo priporoča združno klavnico in pekarno. Predsednik Weber je govoril o našem konsumnem društvu, kako da ga napadajo nasprotniki, pa si bodo vsi razbili glavo ob njem. Govorila sta še Zontar in blagajnik Čebul.

Vabilo. »Strokovno društvo delavcev na Savi« v ljudno vabi tovariše in prijatelje, da se obilno udeležijo veselice v nedeljo, dne 20. oktobra, ob 3. uri popoldne na Savi v salonu pri »Jelenu«. Tovarniška godba. Tombola. Po tomboli prosta zabava. Vstop prost. Čisti dobiček je namenjen za podporni oddelek v prid bolnim članom. — Odbor.

Zadnja kmečka vojska. Zgodovinska povest iz leta 1573. Spisal Avgust Šenoa. Ljudske knjižnice peti zvezek. Broširano stane 1 K vezano 2 K 60 vin. Velepohvalno je, da izdaja Ljudska knjižnica povesti proslulega hrvaškega pisatelja Avgusta Šenoa. Tudi našemu delavstvu knjižico prav toplo priporočamo. Seznanja nas z onimi zgodovinskimi dogodki, ko so se puntali slovenski in hrvaški kmetje proti svojim izkoriščevalcem. Povest obsega 378 strani. Vezava je lepa, moderna. Mnogo šunta danes čita naše delavstvo. Zato pa najtoplejše priporočamo izborno povest hrvaškega pisatelja. Slovenska prestava je lepa. Delavstvo, seznanj se z deli pisatelja bratskega nam hrvaškega naroda!

Krvoses kapitalizem.

Iz ljubljanske predilnice. Dragi čitatelji »Naše Moči«! Morda se nahaja med vami kdo, ki si domišlja, da se nam godi prav vse tako, kakor si sami želimo. Da se nam ne godi tako, kakor si sami želimo, to bode kot gola resnica pribito. Da se pa nam godi res prav pasje vsled naše neumne strahopetnosti, to je pa tudi več kot res. Toda čujte nas, da se temu bliža s hitrimi koraki konec, vas že danes zagotavljamo. Da nas boste pa spoznali, kdo da smo, je pa dolžnost naša, da se vam damo na prvi mah spoznati. Mi, ki danes tako govorimo, smo trpini iz onega babilonskega stolpa, ki stoji že drugo polovico stoletja v ljubljanski, nekdanj blatni, a danes lačni ulici, ali po novo Kolodvorski ulici; mi imenujemo to poslopje Babilon vsled gospodarskih kozlov, ki se tu notri streljajo na račun delavstva. Moderni svet pa imenuje to palačo predilnica. A naš namen ni, da se pečamo s tem, kako da se streljajo kozli s tujim denarjem, za katerega nadomestitev mora stradati slednji delavec. Gre se nam marveč pred vsem za to, da svet izve, da take surovosti pa za tako plačo kakoršna se daje nam predilničarjem, ne bomo več prenašali one stare, že v obče tako barabske surovosti. Marsikom je že žal, da je odklonil ponudbo za vstop v drugo tovarno enake stroke in ako se bo nudila prilika, se bode tudi izvršilo, ker pod takim nizkotnim gospodarstvom kot se nahaja v predilničnem oddelku v ljubljanski predilnici, pove-

mo na vsa usta, da smo siti do grla. Tu ni nobene pravice. Največji hinavec napram gospodarju in vsled tega najsurejši vodja napram delavstvu ne bo in ne sme več biti pod krinko kot najbolj zmožen tega pošla, ako mu mi starejši delavci in delavke odrečemo svoje praktično znanje pri izvrševanju njegove, ne naše dolžnosti, smo uverjeni, da mora sam od sebe pustiti, če bi tudi gospod vodja ga hotel imeti za mojstra predilnice, ker niti ne vé, kako se predilni stroji vrte. Njegova divja ošabnost ima tam svoj konec, kjer se neha naša potrpežljivost. Bilo bi preveč, pečati se podrobno s tako rdečo kreaturo. Povemo le toliko, da kakor ne vé imena raznim strojnimi komadom, tako tudi ne vé človeških imen, radi tega pa nam nadeva vedno le živalska imena in stanovske, seveda zlasti ženstvu vedno meče naprej farje. Ob vsaki priliki stresa svojo Marksovo kulturo, na katero je nad vse ponosen. Mi dobro vemo, da je njegova študija o socialni demokraciji popolna edinole v tem, da prekaša svoje rdeče bratce v Št. Vidu v zabavljanju zoper vero, škofove zavode, obiskovanje cerkve ob nedeljah itd. O delavskem socialnem vprašanju pa ne ve niti toliko, kot tisti njegov prednik, ki ga je hvalil pridirektorju edino radi tega, ker je ta vedel za njegove pikantnosti, ki so gospodu direktorju še do danes nejasne. Toda tudi tu smo pripravljani, da pojasnimo stvar, kadar bo potreba. Tista takoimenovana kanclija mora pasti. V njeni nagoti jo bomo predstavili tako, kot je. Tu ne izda pri nas nobena pijača, da bi mi še dalje molčali, kakor molči V. Reš o svojem predniku in njegovih priležnicah. Sicer mi nimamo nikakor veselje nad tem, da bi javnosti odkrivali stvari, ki so po obrtnem redu strogo kaznjive, toda toliko pa povemo na uho temu mogočnemu, šentviškemu rdečkarju, da ne bomo pustili, da bi on res s... na nas, kakor se izraža pri vsaki malenkosti in to celo v slučaju, ako ga delavec ali delavka vpraša kaj radi dela. Mi zahtevamo, da se z nami postopa tako, kot se spodobi s poštenim delavstvom, kar se smemo po pravici imenovati, ne pa kot s psi. Končno omenimo še to, da ne bomo pustili, da bi on prinesel to v navado, da bo pisal priboljšek le tistim delavcem oziroma delavkam, ki mu bodo dajali za pivo, kakor se je že zgodilo v tisti kancliji. V predilnici je vsem tistim pisal priboljšek, ki so mu dale za pivo, tisti delavkupa, ki mu ni hotela plačati za pivo, pa nič. Poleg tega jo je pa še prav po barabsko ozmerjal. Tudi to bodi povedano, da je gola laž to, kar je on tožil gospodu ravnatelju o delavki, ki se mu je zamerila, da hodi vedno prepozno na delo ter da zapusti delo vedno pol ure pred časom ter ji s tem požrl še tistih par krvavo zasluženih krajcarjev, sam nase je pa pozabil, da je dostikrat, seveda prikrit po svojem predniku, prišel popolnoma pijan ob ponedeljkih ob osmih ali celo še pozneje, pa je bilo vse dobro, ker se je skrivalo pred gospodom zato, ker je ta vedel od onega napake. Povemo pa tudi še to, da nam ni treba metati naprej vedno Jeraja, ker on pri tej stvari nič za opraviti nima. To je naša stvar in mi sami bomo obračunali s teboj, žlahitni mojster Reš. Če ti pa kaj v nos gre, kdo da je dopisnik, pa nas kar preštej koliko nas imaš pod seboj, pa ti bomo vsi eno in isto povedali, mogoče prav kmalu na dvorišču v tovarni ali pa v kancliji, pa ne pri gospodični Petrič, marveč pri gospodu direktorju. Kapito!

Vevče. (Narobe svet.) Delavec je pa res zabita pokveka na svetu. Kdor misli, da je prebrisan, se pošteno moti. Celo leto sem tožijo delavci, da je premalo vode, da zato težko delajo. Pričelo je pa deževati. Narasla je voda. Ravnatelj je pa šele zdaj izprevidel, da stroji gonijo turbino in turbina stroje. Dne 6. oktobra v nedeljo naraste voda do vrha. In ravnatelj ukaže, da morajo »laufat« kolandri, ker ne smemo zapreti turbine. Razposlal je ob petih zjutraj pošto po vaseh delavcem, da morajo priti delat. Kdor pa noče, naj kar pove in dobi takoj obračun. Pripomnil je še, da mora teči turbina, namesto da bi tekel transmisijon prazen. V zahvalo, da je prišla voda, je skrunil ravnatelj Gospodov dan s tem, da je moralo delati devet delavcev 24 ur. Tako skruni pri nas jaro uradništvo nedeljski počitek. Turbina, če je že morala, bi bila lahko sama tekla. Delati so morali tudi na »plajh holendarjih«. Vse smejo storiti izkoriščevalci onih, ki morajo s trebulhom za kruhom, če tudi kršijo postavo. Poleg tvornice stoji orožniška postaja. Orožniki pa ne vidijo in ne slišijo. Dobrih deset minut proč od tvornice je županstvo, ki je menda tudi gluho in slepo, je ko se krši nedeljski počitek v tvornici. Naj pa počni na cesti voznik z bičem, takoj pride 24 ur

v luknjo. Vjemi vrabca, takoj te imajo. O zajcu še ne govorim ne. Če se pa dela v tvornici mesto do šestih do osmih, devetih, desetih, do dvanajstih in še dlje časa v tvornici, tega pa ne vidijo in ne slišijo oni, ki so poklicani, da skrbe za red. Vprašamo poslance, kaj da oni sodijo o tem vprašanju.

Vevče. Naši socialni demokratje so se kar preveč blamirali. Prosili so pri upravnem svetu na Dunaju za prosto stanovanje. Pismeno seveda. Upravni svet je pa vrnil njihovo pismo nerešeno. V tvorniški pisarni so imeli zdaj podpise. Vodstvo tvornice pokliče zdaj delavce v pisarno. Ostro so jih prijeli. Izgovarjali so se in Franc Velkavrh se je izrazil, da se on ni podpisal in o prošnji ničesar ne vé. Od strani tvorniškega vodstva se je pa reklo, da je ravno Velkavrh prvi podpisan. Seveda, nobeden se o tem ni mogel prepričati, koliko da je na tem resnice in kdo da je podpisal Velkavrh. Izvedelo se je pa pozneje, kdo da je podpisal in Velkavrh je takoj šel tožiti za ponarejen podpis. Čuje se, da je stvar že poravnana, da je Anton Lovce priznal v pisarni, da je podpisal Franceta Velkavrh, ne da bi bil ta kaj vedel o tem. Bodisi že tako ali tako. Škandal je velik in delavstvo obžaluje, da ima take fušarje med seboj. Nastopili so za prekoristno stvar, toda napravili tak sramotni konec, je pa že škandal, ki ga ne more odobravati noben delavski prijatelj. Naj bi imel Franc Velkavrh le trohico delavskega čuta v sebi, ne bil bi smel kaj takega govoriti v pisarni. K večjemu bi smel govoriti to na kakem samotnem kraju z Antonom samim. Pa kaj se hoče. Res tu velja pregovor, boljše je, da imaš opraviti z najhujšim sovražnikom, kakor pa s prilizencem. Naj bi bil Anton stopil v dotiko bodisi s katerimkoli svojih nasprotnikov, je gotovo, da bi ga ne bil nihče tako blamiral, kakor ga je njegov najožji prijatelj. Povsem pa ni častno tudi za tvornico stališče, ki ga je zavzela. Kmet če vzame pastirja, mu da stanovanje. Tovarna pa tega ne stori, marveč trpi, da hodijo delavci do tri četrt ure daleč. Vsi izmučeni pridejo na delo, in še prava gonja, da Bog pomagaj. Vedno upijejo: Premalo se naredi. Naša tvornica bi pač storila prav, da posnema druge tvornice, ki imajo stanovanja za svoje delavce poleg tvornice. Pri nas se pa potikamo po vseh koncih in krajih, kjer nas le hočejo. Rastreseni smo zato malone po vseh vaseh. Res prav damo Antonu, da je nastopil za stanovanja. Odločno pa ga moramo grajati, ker se ni oziral na splošno delavstvo, marveč le na nekaternike, ki imajo itak že tvorniško stanovanje proti letni plači 24 kron in ravno za na omenjeno prošnjo v toliko, da pripravi cete se je šlo. Tovarni pa svetujemo, naj se ozira lemu svojemu delavstvu stanovanja in jih zaračuna na leto po 24 kron. Ne podere se gratweinska tvornica, dasi imajo delavci tvorniška stanovanja. Če pa tega noče, naj pa prispeva mesečno osem kron za stanovanja.

Okno v svet.

ZANIMIVA VZKLICNA RAZPRAVA.

Ljubljana, 16. okt. 1907.

Danes popoldne se vrši vzključna razprava, ki jo je vložil državni poslanec Gostinčar proti oprostiteni razsodbi idrijskega okrajnega sodišča glede na tajnika idrijske občine, Julčeta Novaka. Vzključnemu senatu predseduje podpredsednik Pajk, votanti so: Polc, Vedernjak in pl. Laschan. O vzključu poroča g. Vedernjak, ki čita zapisnik prvotne razprave in pa razsodbo idrijskega sodišča, iz katere posnamemo: Julij Novak, rojen 10. avgusta 1880. v Idriji, se oprostí od obtožbe, da je dne 28. aprila t. l. na volivnem shodu pri Didiču v Idriji se izrazil glede zasebnega obtožitelja Josipa Gostinčarja, da je takrat, ko sta imela dr. Krek in on (Gostinčar) ključke blagajne »Delavskega stavbnega društva«, zmanjkalo iz blagajne 3000 gld., torej da je taistega javno in pred več ljudmi, ne pripovedovaje nikakih dogodkov, dolžil zaničljivih lastnosti in s tem zakrivil prestopke zoper varnost časti. Dokazanim je smatrati, da je obtoženec dne 28. aprila na volivnem shodu pri Didiču v Idriji res se izrazil glede zasebnega obtožitelja, da je takrat, ko sta imela dr. Krek in zasebni obtožitelj ključke blagajne v rokah, zmanjkalo iz blagajne 3000 gld., zakaj, ne samo obtožiteljeve priče Oswald in Goli sta to očitjanje potrdila, temveč tudi obtoženčeve priče Krčnik, Ivan Ferjančič in Pivk. Vključ temu pa se je moral obtoženec oprostiti, zakaj on je popolnoma doprinesel dokaz resnice, ki ga je nastopil. Opozoriti je pred vsem na pričevanje priče Josipine Srakar. Le-ta priča je izpove-

dala, da je svoječasno dr. Krek povedal njej, da manjka v blagajni »Delavskega stavbnega društva« 1000 kron, z besedami: »Poglejte, saj tudi tukaj v blagajni manjka 1000 kron, pa sva imela jaz in Gostinčar ključke«. Ta priča je nadalje potrdila, da je to dr. Krekovo izjavo povedala Amaliji Mitermayer, Frančiški Hudoles, oziroma svojima sestrama Ani in Mariji Srakar in mogoče tudi drugim osebam in je potemtakem Jos. Srakar povzročila, da se je ta stvar raznesla po Ljubljani, vsled česar je izvedel tudi obtoženec o tem. To pričevanje je potrdila potem popolnoma tudi priča dr. Krek, češ, da je nekega večera zapazil, da se računni z denarjem v blagajni ne vjemajo in da je takrat, ko sta imela dr. Krek in Gostinčar ključke v rokah, res zmanjkalo denarja v blagajni. To in nič več je pa očital ravno obtoženec zasebnemu obtožitelju in ne izpremeni na stvari položaja, da je takrat obtoženec govoril o znesku 3000 gld., kar nič, zakaj v predležečem kazenskem slučaju se ne gre za visokost zneska, ki je manjkalo v blagajni, temveč samo za to, če je res kaj manjkalo. Sicer je istina, da je priča dr. Krek potrdil, da faktično takrat ni manjkalo v blagajni nobenega denarja, temveč da se je zgodila takrat računska pomota, ker se je zapisalo med sprejemke prevelik, med izdatke pa premajhen znesek, toda to ne izpremeni na stvari prav nič, ker obtoženec pri svojem očitjanju ni povedal, na kakšen način se je to zgodilo. Obtoženec je potemtakem dokaz svoje trditve popolnoma doprinesel in jo tozadevno opozoriti konečno še na pričevanje Ivana Pliberška, ki je trdil, da je takrat, ko je on prevzel blagajno, manjkalo v taisti okoli 600 ali 700 kron, da pa je ta primanjkljaj takratni predsednik dr. Krek opravičil — na kakšen način, priča iz neznanega vzroka ni povedal. Povdarjati je, da predležeče očitjanje ni subsumirati pod § 487., kaz. zak., zakaj, ne more se reči, da je obtoženec z dotičnimi svojimi besedami obdolžil zasebnega obtožitelja hudodelstva poverjenja, odnosno goljufije, kar je osobito že iz tega sklepati, da je obtoženec takrat, ko je Gostinčar na v razsodbi navedeno očitjanje ga vprašal, če mu hoče s tem očitati goljufijo, izrecno to zanikal z besedami: »Nikakor ne,« katero okoliščino so potrdile priče Josip Šepetavec, Ivan Ferjančič ter Ivan Pivk. Očividno pa je hotel obtoženec z inkriminovanimi besedami označiti, kakšen nered je bil takrat pri blagajni »Delavskega stavbnega društva«, ko sta imela dr. Krek in Gostinčar ključke od blagajne v rokah, saj pa tudi obtoženec ni navedel nikakih dejstev, oziroma okoliščin, pod katerimi je denar zmanjkalo, temveč povdarjal samo to, da je 3000 gld. zmanjkalo. Vsled tega pa tudi od priče dr. Kreka zatrjevana okoliščina, da faktično v blagajni ni ničesar manjkalo, temveč, da je bila samo računska pomota, ker se je vsled napačnega vpisa v denarno knjigo napisal med prejemke prevelik znesek, med izdatke pa premajhen, na stvarnem položaju ne more nič izpremeniti. (!??!) Iz vsega tega sledi, da je hotel obtoženec z inkriminovanimi besedami očitati dr. Kreku in Gostinčarju, ki sta imela takrat ključke v rokah, zaikrnost, in da je hotel takratnim poslušalcem dopovedati, da taka oseba ni sposobna za državnega poslanca (tako!), in je gotovo, da je zanikrnost in malomarnost, če se trgovskih knjig v redu ne vodi, »osobito, če ima človek opraviti s tujim denarjem.« — Sodišče v Idriji je tedaj verjelo, Novaku, da za poslanca ni sposoben, komur se v knjigah kaka pomota vrine. Bog zna, če je imel že Hribar kako pomoto v knjigah »Banke Slavije«!! — Iz prečitanih izpovedij prič dostavimo še sledeče: Dr. Krekova izpoved pojasni vso stvar. Neki večer je on skontriral blagajno. Knjige se niso vjemale. Gostinčarju je naročil, naj on poišče napako. Pomota se je pozneje najdla in popravila. Račune so tudi pregledali kontrolorji. Gospod, dr. Leskovar naglašala, da je oprostitev utemeljena. Prvi sodnik obtoženčevih besedij ni pravilno tolmačil. Njegove besede značijo, da se je očitalo Gostinčarju hudodelstvo ali sokrivda poverjenja. Obtoženec pripoznava sam, da je rekel: »Mi zahtevamo od poslanca, da je čist in neomadeževan!« Po pričevanju Oswalda in Goli je potrjeno, da je rabil tebesede potem, ko je prej govoril o delovanju po posameznih društvih. Obtoženec je rabil namenoma te besede. Dolžil je Gostinčarja kaznivega dejanja. Obtoženec bi bil moral dokazati, da je takrat zmanjkalo iz blagajne 3000 gld. Opozarjam na pričevanje dr. Kreka, da faktično ni izgubil niti krajcar. Po revizorjih so bili pregledani računi. Če se vse vpošteva, se ne more trditi, da je obtoženec doprinesel dokaz resnice. Obtoženčev zagovor-

nik je naglašal, da je Novak takrat na shodu le registriral govornice, ki so bile razširjene po Ljubljani. Ko ga je pozval Gostinčar: »Me li dolžite goljufije?«, je rekel Novak: »Nikakor ne!« Vsekakor se mu mora pripoznati pravica, da kritikuje kandidata in registrira govornice, ki so se širile o njem. Dr. Leskovar: »Ni res, da je obtoženec le registriral govornice. Govoril je inkriminovane besede šele potem, ko je rekel: „Gostinčar pa ni le nezmožen, ampak še nekaj povem“. Šele potem, ko mu je zagrozil Gostinčar s tožbo, je rekel obtoženec: „Saj bom svoje trditve lahko dokazal, ker se govori o tem“. Vedel bi samo rad, kako bi postopal sodnik, ako bi se očitalo kaj takega, kar se je Gostinčarju, kakemu uradniku. Mislim, da ni sodnika v Avstriji, ki bi oprostil takega obdolženca.« Po posvetovanju senata naznani predsednik Pašk, da se je vzklic zavrnil in da se potrdi razsodba prvega sodnika. Novak da je le kritikoval (!) kandidata in govoril, kar se je govorilo po Ljubljani. Žaliti da Gostinčarja ni nameraval. Razprava je dognala, da je Gostinčar čist. Manjkalo v blagajni dejansko ni ničesar. Pripetila se je le računsko, oziroma vpisovalna pomota, ki se jenašla in popravila. To se pa lahko pripeti povsod. Saj se še celo pri porotnih razpravah vedno in vedno naglašajo, da niso niti sodniški zapisniki vedno matematično točni. Žalostno pri celi zadevi je, da je spravila neresnično govorico v svet priča Josipina Srakar. Izvedel je za to govorico vodja idrijskih liberalcev iz uredništva »Slovenskega Naroda«, kamor jo je zanesla vrla Pepca Srakarjeva. To je torej ona Josipina Srakarjeva, ki je vedno in pri vsaki priliki z vso vneto zatrjevala, kako navdušena krščanska socialka da je — a je v resnici padla v poklic poročevalke »Slovenskega Naroda«. Srakarjevi želimo: »Dober tek!«

Somišljeniki in somišljenice, razširjajte med tovariši in tovarišicami „Našo moč“!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Milko Krapeš urar

Ustnovljeno let 1862.

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe. Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu
priporočajo svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporočajo po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofoj št. 19, — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja
na par
**Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.**
Sprejemališče
Šelenburgove ulice št. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec (pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

AUSTRO - AMERICANA

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za neshjivo potovati naj se obrnejo
Simona Kmetelca
v Ljubljani Keldovske ulice 26.
Vsakovrstna. Pejasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg št. 10

Priporočajo svojo
**trgovino
s klobuki
in čevlji**

**Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene**